

HOOFDSTUK ZEVENTIEN

De geurige lotus

Ik kan gaan

'De Ushirabija ligt achter je, zoon van Kunti, en de Mainaka, en de Shveta, en de Kala-berg,' zei Lomasha. 'Hier stroomt de Ganga in zeven armen. Dit is een plek zonder stof, en hier brandt altijd een vuur. Geen mens kan dat met eigen ogen zien. Houd je aandacht bij elkaar, laat je door niets afleiden, dan zul je deze tirtha's zien. Daar ligt de speelplaats van de goden, en je ziet nog de afdrukken van hun voeten.

Nu gaan we de Shveta op, en de Mandara, waar Manibhadra woont, de koning van de yaksha's, en Kubera, die over alle yaksha's heerst. Achtentachtigduizend gandharva's, snel als de wind, en vier keer zoveel kimpurusha's, wezens die half mens en half dier zijn, en yaksha's in vele gedaanten, ieder met zijn eigen wapen, dienen Manibhadra. Hun macht is hier zo groot dat ze de koning van de goden van zijn zetel zouden kunnen stoten. Zij bewaken deze bergen, samen met de rakshasa's, en daarom komt hier niemand. Kubera heeft ook raadslieden, en rakshasa's van zijn eigen volk, woeste en vriendelijke. Die zullen we tegenkomen. Wees klaar om moed te tonen.'

Hij wees naar het noorden. 'Daar ligt de Kailasa, zeshonderd yojana hoog. Daar komen de goden bijeen, daar staat de grote jujube Vishala. Langs deze weg gaan ontelbare wezens naar het huis van Kubera, tot de naga's en de

suparna's toe, de vogels met de prachtige veren. Ga vandaag tussen hen door, met je ascese en je zelfbeheersing. Ik bescherm je, en de kracht van Bhima ook.

Ik wens dat koning Varuna over je waakt, en Yama, die de strijd wint, en de Ganga en de Yamuna, en deze berg, en de Maruts en de Ashvins, en alle rivieren en meren. Ik wens je alle goeds van de goden en van de asura's, en van de Vasu's.'

Hij keerde zich naar de rivier. 'Ik hoor uw stem, godin Ganga, van deze gouden berg van Indra. Bescherm deze koning tegen de bergen, hem die door zijn hele geslacht geëerd wordt. Wees hem een toevlucht, dochter van de berg, nu hij deze bergen in wil.' En tegen Yudhishthira zei hij: 'Wees op je hoede.'

'Zo onrustig heb ik Lomasha nog nooit gezien,' zei Yudhishthira tegen de anderen. 'Bescherm Draupadi, allemaal, en let goed op. Hij weet dat dit de moeilijkste streek is die er is. Houd je hier reiner dan ooit.' Tegen Bhima zei hij: 'Pas goed op Draupadi. Arjuna is er niet. Als het zwaar wordt, zoekt ze haar toevlucht bij jou alleen.'

Hij ging naar de tweeling, kuste hen op het hoofd en streek over hun schouders. 'Wees niet bang. Ga voorzichtig.'

'Er zijn hier wezens die je niet ziet, Bhima,' zei hij, 'en sterke rakshasa's. Met het vuur van onze offers en met onze ascese komen we erlangs. Bedwing je honger en je dorst, en houd je kracht en je behendigheid bij de hand. Je hebt gehoord wat de rishi over de Kailasa zei. Denk na hoe Draupadi daar moet komen. Of ga terug, met Sahadeva en met Dhaumya, onze huispriester, met de koks en de opzichters en alle dienaren, met de wagens en de paarden, en met de brahmanen die de tocht niet aankunnen. Dan gaan wij met zijn drieën verder, ik en Nakula en Lomasha, met weinig eten en onze geloften. Wacht op mij bij Gangadvara, waar de rivier uit de bergen komt, en bescherm Draupadi tot ik terug ben.'

'Draupadi is uitgeput van de tocht en van alles wat ze heeft moeten doorstaan,' zei Bhima, 'maar ze gaat door, omdat ze Arjuna wil zien. En jij hebt al geen rust nu je Arjuna niet ziet. Hoe zou het dan gaan als je ook Sahadeva niet ziet, en mij, en Draupadi? Laat de wagens teruggaan als je wilt, en alle dienaren, de koks en de opzichters. Ik laat jou niet achter, nergens, en zeker niet in deze bergen vol rakshasa's, langs onbegaanbare paden. Deze prinses, die haar geloften houdt, gaat niet terug zonder jou. En Sahadeva is altijd aan je zijde. Hij keert nooit om, ik ken hem. We willen allemaal Arjuna zien. We gaan samen. Als de berg met al zijn kloven met wagens niet te doen is, gaan we te

voet. Ik draag Draupadi, overal waar ze niet verder kan. Dat heb ik besloten. Maak je geen zorgen. En de tweeling, de vreugde van Madri, die zo teer zijn: als ze vastlopen, draag ik ze over de moeilijke plekken.'

'Laat je kracht groeien, Bhima, nu je dit zegt,' zei Yudhishthira. 'Je durft Draupadi te dragen, de hele lange weg, en de tweeling. Dat vind je bij niemand anders. Laat je kracht groeien, en je roem, je dharma en je goede naam. Dat je nooit moe wordt, en nooit verslagen.'

Draupadi lachte. 'Ik kan gaan,' zei ze. 'Maak je om mij geen zorgen, Bharata.'

'De Gandhamadana bereik je alleen door ascese,' zei Lomasha. 'Laten we ons allemaal aan ascese houden, zoon van Kunti. Dan zien we Arjuna terug, wij allemaal: Nakula en Sahadeva, Bhima, jij en ik.'

Onder het praten kwamen ze in het grote land van Subahu, vol paarden en olifanten, waar Kirata's en Tangana's woonden en honderden Kuninda's, een volk uit de bergen. Het lag in de Himalaya, de goden kwamen er, en het was vol wonderen. Subahu, de heer van de Kuninda's, ontving hen aan de grens van zijn rijk en eerde hen. Ze bleven er een tijd en rustten uit, en toen de zon helder scheen, trokken ze verder de bergen in. Indrasena en de andere dienaren, de opzichters en de koks, en alles wat Draupadi bij zich had, lieten ze bij de koning van de Kuninda's achter. Te voet gingen de Pandava's met Draupadi verder, langzaam, en ze verlangden naar Arjuna.

'Bhima, Draupadi, en jullie, tweeling, luister,' zei Yudhishthira. 'Wat gebeurd is, raakt niet verloren. Kijk naar ons: we zwerven door de wouden. We zeggen tegen elkaar dat we zwak zijn en uitgeput, en toch gaan we waar niemand kan gaan, omdat we Arjuna willen zien. Dat brandt in me als vuur in een hoop katoen: dat ik die held niet naast me zie. En de hand die ze aan Draupadi hebben geslagen, brandt ook. Arjuna, de oudere broer van Nakula, met zijn grenzeloze kracht, met zijn grote boog, die niemand verslaat: ik zie hem niet, en daarom heb ik pijn, Bhima.'

Hij liep een eind zwijgend door. Het pad werd smaller.

'Langs mooie tirtha's, wouden en meren trek ik met jullie rond, om hem te zien. Vijf jaar zie ik hem nu al niet, die held die zijn woord houdt. Daarom heb ik pijn, Bhima. Ik heb dit verdriet over mezelf afgeroepen, en het gaat niet weg. Hij is altijd vergevingsgezind, ook als de minste hem beledigt. Wie de rechte weg gaat, geeft hij rust en bescherming. Maar wie hem met list wil doden, voor die is hij gif, al was het Indra zelf. Een vijand die zich overgeeft, ontziet hij. Hij

is onze toevlucht, hij verplettert onze vijanden, hij brengt alle schatten binnen. Door zijn kracht had ik vroeger die kostbare juwelen, die Duryodhana nu heeft. Door zijn armen had ik mijn zaal, die in de drie werelden bekendstaat. In kracht is hij gelijk aan Krishna, in de strijd aan Kartavirya, en alleen Balarama en jij, Bhima, gaan hem nog voor. In de kracht van zijn armen is hij Indra, in snelheid de wind, zijn gezicht is de maan, en in zijn woede is hij de dood.

Om hem te zien gaan we de Gandhamadana op, naar de grote jujube Vishala, de hermitage van Nara en Narayana, waar altijd yaksha's wonen. Te voet gaan we naar het lotusmeer van Kubera, dat de rakshasa's bewaken, en we leggen ons toe op een strenge ascese. Wie geen ascese doet, komt daar niet, en ook niet wie wreed is, hebzuchtig of onrustig. Met de brahmanen, die hun geloften houden, gaan we erheen, met onze wapens, het zwaard aangegord. Wie zich niet beheerst, komt vliegen tegen, muggen en horzels, tijgers, leeuwen en slangen. Wie zich beheerst, ziet ze niet. Daarom beheersen we ons, en eten we weinig, en zo gaan we de Gandhamadana in, om Arjuna te zien.'

Een witte berg

'Jullie hebben veel bergen gezien, zonen van Pandu, rivieren, steden en wouden, en het water van de tirtha's met je eigen handen aangeraakt,' zei Lomasha. 'Deze weg gaat naar de Mandara, de berg van de goden. Wees stil en zonder angst: hier wonen de goden, en de rishi's die goed hebben gedaan. Hier stroomt de rivier met het heilige water, die bij Badari ontspringt. Rishi's hebben hier hun gezangen gezongen, de koning van de goden zegt hier met de Maruts zijn dagelijkse mantra's, en zon en maan volgen haar, dag en nacht. Shiva, met de stier in zijn vaandel, heeft haar water bij Gangadvara met zijn hoofd opgevangen, zodat de wereld kon blijven bestaan. Ga naar haar toe, kinderen, met een reine geest, en buig voor haar.'

De Pandava's bogen voor de Ganga van de lucht en gingen verder. Van ver zagen ze iets wits, groot als de Meru, dat zich naar alle kanten uitstrekte. Lomasha zag dat ze ernaar wilden vragen.

'Wat daar ligt, zijn de beenderen van Naraka, een daitya, een zoon van Diti. Omdat ze op een rotsplaat liggen, lijken ze zelf een berg. Tienduizend jaar deed hij ascese en leerde hij de Veda, want hij wilde de plaats van Indra, en door de kracht van zijn ascese en van zijn armen kon niemand hem aan. Indra kreeg

angst en dacht aan Vishnu, en Vishnu kwam en stond voor hem. Indra boog met gevouwen handen en vertelde hem wat hem bedreigde.

"Ik weet het," zei Vishnu. "Naraka wil jouw plaats. Zijn ascese is geslaagd, maar ik scheid hem van zijn lichaam. Wacht even."

Met zijn hand nam Vishnu hem het bewustzijn, en Naraka viel als een berg die door de bliksem wordt getroffen. Dit zijn zijn beenderen. En hier is nog een daad van Vishnu te zien. Eens was de hele aarde weggezonken in de werelden onder de aarde, en hij heeft haar opgeheven, als ever met één slagtand.'

'Vertel me dat helemaal, brahmaan,' zei Yudhishthira. 'Hoe kon de aarde honderd yojana zakken, zij die alles draagt en alle gewassen laat groeien? En hoe heeft hij haar weer opgeheven?'

'Lang geleden, in het krita-tijdperk, nam de oudste van de goden het ambt van Yama op zich, en zolang hij dat deed, stierf er niemand, al werden er wel kinderen geboren. Vogels en vee, herten en roofdieren werden talrijker, en de mensen ook, bij duizenden en tienduizenden, zoals water dat stijgt. Toen werd de last te zwaar, en de aarde zakte honderd yojana. Al haar leden deden pijn, en ze zocht haar toevlucht bij Narayana. "Door uw gunst heb ik zo lang op mijn plaats gestaan," zei ze, "maar de last is me te zwaar. Neem hem van me af."

"Maak je geen zorgen," zei hij. "Ik maak je weer licht."

Hij liet haar gaan, de aarde met de bergen als oorringen, en werd een ever met één stralende slagtand en rode ogen, en er sloeg rook van zijn glans. Met die ene slagtand nam hij de aarde op en hief haar honderd yojana omhoog. Alles schudde: de goden en de rishi's beefden, en in de wereld van de goden, in de lucht en op de aarde riepen ze ach en wee. Ze gingen naar Brahma en vroegen wat er gebeurde, want de oceanen waren in beroering en de aarde was gezakt.

"Van de asura's hebben jullie niets te vrezen," zei Brahma. "Het is Vishnu. Hij heft de aarde op, en daarom beeft alles. Ga hem zien in het woud Nandana. Daar staat Garuda, en daar is hij, als ever, gloeiend als het vuur aan het einde van een tijdperk, met het teken Shrivatsa op zijn borst."

Brahma ging hen voor. Ze zagen hem, hoorden zijn lof, namen afscheid en gingen terug naar waar ze vandaan kwamen.'

'De Pandava's gingen meteen verder, koning,' zei Vaishampayana, 'langs de weg die Lomasha hun wees.'

Op een gedachte

Met gespannen bogen, met pijlkokers vol pijlen, met vingerbeschermers van leguanenleer en met hun zwaarden trokken de Pandava's met Draupadi en de voornaamste brahmanen naar de Gandhamadana. Onderweg zagen ze meren en rivieren, bergen en wouden, bomen met brede schaduw op de toppen, en plekken waar het hele jaar door bloemen en vruchten waren en waar de goden en de rishi's kwamen. Ze leefden van vruchten en wortels, ze hielden hun zinnen naar binnen gekeerd, en ze gingen door ruw land, omhoog en omlaag, langs smalle doorgangen, en zagen veel wild.

Ze kwamen bij de berg zelf, waar rishi's en siddha's wonen, waar de kinnara's rondgaan en waar de gandharva's en de apsara's graag zijn. Op het moment dat ze de Gandhamadana op gingen, stak er een storm op, met een zware regen. Stof wolkte op, met massa's bladeren, en bedekte de aarde, de lucht en het hemelgewelf. Ze zagen elkaar niet meer en konden niet met elkaar praten, want de duisternis sloeg hun ogen dicht en de wind, vol gruis van stenen, sleurde hen mee. Bomen braken in de wind en sloegen tegen de grond, en de lucht was vol van dat kraken. Valt het hemelgewelf naar beneden, dachten ze, of scheuren de bergen open? Ze tastten met hun handen om zich heen en kropen weg bij de bomen die het dichtst bij waren, bij mierenhopen, in kuilen.

Bhima nam zijn boog, pakte Draupadi vast en ging met haar onder een boom staan. Yudhishthira kroop met Dhaumya diep het woud in. Sahadeva droeg het offervuur en schuilde ermee tegen een rots. Nakula, Lomasha en de andere brahmanen stonden ieder ergens onder een boom.

Toen de wind ging liggen en het stof bedaarde, kwam de regen, met grote druppels. Het donderde, de bliksem flitste door de wolken, en daarna vielen er stromen water met stenen erin, zonder ophouden, door de wind voortgejaagd, van alle kanten. Overal ontstonden beken, troebel en vol schuim, die met veel water en veel geraas naar zee gingen en bomen ontwortelden. Pas toen de regen ophield, de wind gelijkmatig waaide, het water in de laagten was weggelopen en de zon weer te zien was, kwamen ze langzaam uit hun schuilplaatsen. Ze zochten elkaar op en gingen verder naar de Gandhamadana.

Ze waren nog maar net op weg toen Draupadi ging zitten. Lopen was ze niet gewend, en de storm had haar uitgeput. Ze werd duizelig en steunde met

haar armen op haar dijen, en toen zakte ze bevend naar de grond. Nakula rende naar haar toe en ving haar op.

'Koning,' zei hij, 'de dochter van de koning van de Panchala's is gevallen. Zorg voor haar. Ze verdient geen leed, en ze heeft al zoveel geleden. Geef haar moed.'

Yudhishthira, Bhima en Sahadeva kwamen aanrennen. Yudhishthira zag haar gezicht, bleek en mager, en nam haar op zijn schoot.

'Ze hoort te slapen in goed bewaakte kamers, op mooie bedden, en nu ligt ze op de grond. Haar tere voeten en haar gezicht, dat glansde als een lotus, zijn blauw geworden, door mij. Wat heb ik gedaan, dwaas die ik ben, belust op het spel, dat ik Draupadi meenam door een woud vol wilde dieren? Haar vader, koning Drupada, gaf haar weg met de gedachte: ze wordt gelukkig, met de zonen van Pandu als haar mannen. Niets daarvan heeft ze gekregen, en dat komt door mijn slechte daden.'

Dhaumya en de andere brahmanen kwamen erbij. Ze troostten hem en eerden hem met heilwensen, en ze zeiden mantra's op die rakshasa's verdrijven en voerden de riten uit. Terwijl de rishi's ze opzeiden, raakten de Pandava's haar telkens aan met hun koele handen, en een wind met waterdruppels waaide over haar heen. Langzaam kwam ze bij. Ze legden haar op een hertenhuid en lieten haar rusten. De tweeling nam haar voeten, met de rode zolen en de tekens van geluk erop, en wreef ze zacht met hun handen, die eelt hadden van de pees.

Yudhishthira stelde haar gerust. En tegen Bhima zei hij: 'Er komen nog veel bergen, Bhima, ruw en onbegaanbaar door de sneeuw. Hoe moet Draupadi daaroverheen?'

'Ik draag jou zelf, koning,' zei Bhima, 'en de prinses, en de tweeling. Wanhoop niet. Of anders, als jij het zegt, draagt Ghatotkacha ons allemaal. Hij gaat door de lucht, en hij is zo sterk als ik.'

Ghatotkacha was de zoon die Hidimbi aan Bhima had geschonken, en bij zijn vertrek had hij zijn vader beloofd dat hij zou komen wanneer hij nodig was. Yudhishthira gaf zijn verlof, en Bhima dacht aan zijn zoon, de rakshasa. Op dat ene moment was Ghatotkacha er. Hij groette de Pandava's en de brahmanen, stond met gevouwen handen voor hen, en zij heetten hem welkom.

'U dacht aan mij, en ik ben snel gekomen om u te dienen,' zei hij tegen zijn vader. 'Zeg wat ik moet doen. Ik doe alles.'

Bhima trok de rakshasa naar zich toe en hield hem vast.

De grote jujube

'Laat deze rakshasa zijn moeder dragen, Bhima,' zei Yudhishthira. 'Hij is je eigen zoon, uit je eigen lichaam geboren, en hij is ons toegewijd. Door jouw kracht kom ik ongedeerd met Draupadi op de Gandhamadana.'

'Draupadi, je moeder, is moe,' zei Bhima tegen Ghatotkacha. 'Jij bent sterk en je gaat door de lucht waar je maar wilt. Neem haar op je schouders en ga midden tussen ons, laag door de lucht, zodat ze er geen last van heeft.'

'Ik kan de koning van de dharma in mijn eentje dragen,' zei Ghatotkacha, 'en Dhaumya, en de prinses en de tweeling. Laat staan nu ik hulp heb. Honderden rakshasa's die door de lucht gaan en elke gedaante kunnen aannemen, zullen u allen dragen, met de brahmanen.'

Hij nam Draupadi op en droeg haar in hun midden, en de andere rakshasa's droegen de Pandava's en de brahmanen. Lomasha ging op eigen kracht, langs het pad van de siddha's, als een tweede zon. De rakshasa's waren zo snel dat een lange weg kort leek. Onder hen trokken landen voorbij, vol mleccha's, de volken buiten de orde van de Veda, met mijnen vol edelstenen, en bergvoeten rijk aan ertsen, waar vidyadhara's woonden, halfgoddelijke wezens. Ze trokken over Uttarakuru, het land in het verre noorden, en zagen de Kailasa, een berg vol wonderen.

Daarnaast lag de hermitage van Nara en Narayana, met bomen van de goden die in elk seizoen bloeiden en vrucht droegen. Ze heette Badari, naar de jujube die er stond: de grote Vishala, met een diepe schaduw en zoete vruchten waar honing uit droop. Er waren geen muggen en geen horzels, er was water en gras, en de grond was effen en koel. Bij die boom stegen ze langzaam af van de schouders van de rakshasa's.

Voor hen lag de hermitage. Er was geen duisternis, en de stralen van de zon kwamen er niet. Er was geen honger, geen dorst, geen kou of hitte, en geen verdriet. De Veda klonk er, en wie zich van de dharma had afgekeerd, kwam er niet binnen. Overal stonden vuurhuizen met offerlepels en potten. De rishi's leefden van vruchten en wortels, ze droegen boombast en hertenhuiden, ze waren gezuiverd door hun ascese, en ze zochten de bevrijding.

Yudhishthira reinigde zich, hield zijn zinnen in bedwang en ging met zijn broers naar de rishi's toe. Door het goddelijke inzicht dat hun ascese hun gaf, wisten zij wie er gekomen was. Ze kwamen hem tegemoet met heilwensen en gaven hem water, bloemen, wortels en vruchten, en hij nam het met eerbied

aan. Met Draupadi, zijn broers en duizenden brahmanen die de Veda kenden, ging hij de hermitage binnen, die geurde als het huis van Indra.

Ze bleven daar wonen, met de brahmanen, aan de Bhagirathi, zoals de Ganga hier heet. Ze zagen de Mainaka met zijn gouden top, en het heilige meer Bindusaras, en de Bhagirathi met haar treden van edelstenen en koraal en bloemen van de goden op het water. Daar offerden ze water aan de goden en de voorouders, en ze hielden zich strikt rein. En de Pandava's, die op goden leken, keken naar Draupadi, die daar speelde zoals het haar inviel.

De geurige lotus

Zes nachten woonden ze daar, rein, in afwachting van Arjuna. Ze liepen rond in het mooie woud, met de bloeiende bomen die doorbogen onder hun vruchten, met de kokila's in de koele schaduw, en de heldere meren vol lotussen, en een geurige wind waaide over hen heen.

Op een dag bracht een wind uit het noordoosten, toevallig, een lotus van de goden mee, met duizend bladeren. Draupadi zag hem op de grond liggen, waar de wind hem had neergelegd, rein, met een geur die niet van deze wereld was. Ze raapte hem op, de geurige lotus, en ze liep ermee naar Bhima.

'Kijk, Bhima,' zei ze, 'wat een bloem, van de goden, en wat een geur. Hij maakt mijn hart blij. Deze geef ik aan Yudhishthira. Haal er meer voor me. Ik wil ze meenemen naar onze hermitage in Kamyaka. Als ik je lief ben, Bhima, haal er dan veel.'

Ze liep met de bloem naar Yudhishthira.

Bhima wist wat zijn vrouw wilde, en hij wilde haar dat geven. Hij nam zijn boog, met goud op de rug, en zijn pijlen, en ging tegen de wind in, naar waar de bloem vandaan was gekomen. Alle wezens keken hem na. Hij was de zoon van Kunti en van de wind, en moeheid en angst kende hij niet. Met alleen de kracht van zijn armen klom hij de berg op.

De berg was begroeid met bomen en ranken, met zwarte rots eronder. Kinnara's liepen er rond, en hij was bont van ertsen, planten, dieren en vogels: een opgeheven arm van de aarde, behangen met sieraden. Bhima ging omhoog, met zijn blik op de hellingen, waar het in elk seizoen bloeide. Hij luisterde naar de kokila's en het zoemen van de bijen, en hij rook de bloemen. De koele wind van de Gandhamadana, vol geuren, streelde hem zoals een vader zijn kind

aanraakt, en zijn vermoeidheid verdween. Hij streek langs de bladeren van een saptacchada, en de rode, zwarte en witte ertsen lieten strepen op zijn huid achter. Herten keken hem aan, met gras in hun bek, en vluchtten niet, want ze hadden nog nooit angst gekend. De vrouwen van de yaksha's en de gandharva's zaten onzichtbaar naast hun mannen en draaiden hun gezicht naar hem om.

Terwijl hij zo de Gandhamadana op ging, om Draupadi te behagen, die mee in ballingschap was gegaan, dacht hij aan alles wat Duryodhana hun had aangedaan. En hij dacht: Arjuna is in de wereld van de goden, en ik ben weg om bloemen te halen. Wat doet mijn broer Yudhishthira nu? Uit genegenheid, en omdat hij niet zeker is van hun kracht, laat hij Nakula en Sahadeva vast niet gaan. En hoe kom ik snel aan die bloemen?

Met Draupadi's woorden als proviand voor onderweg ging hij verder. Onder zijn stappen beefde de aarde. Hij joeg kudden olifanten op, hij vertrapte leeuwen, tijgers en herten, hij rukte grote bomen uit en scheurde ranken weg, en hij brulde. Tijgers kwamen uit hun holen, vogels vlogen op, leeuwen werden wakker in hun grotten, en de olifanten vluchtten met hun wijfjes naar grotere wouden. Sommige olifanten, door hun wijfjes opgehitst, en sommige leeuwen stormden op Bhima af. De zoon van de wind sloeg met de kracht van zijn armen de ene olifant dood met de andere, de ene leeuw met de andere, en de rest doodde hij met zijn handen. Leeuwen, tijgers en luipaarden schreeuwden onder zijn slagen en lieten hun urine en hun mest lopen. Zijn eigen geschreeuw klonk door het hele woud.

Op de helling van de Gandhamadana zag hij een bananenwoud, vele yojana groot. Hij stormde erop af, en hij rukte de hoge bananenstammen uit en smeet ze naar alle kanten. Door het geschreeuw van de dieren en het zijne schrokken ook de vogels in de verste hoeken, en duizenden watervogels vlogen op, met natte vleugels. Hij volgde ze en vond een groot meer, diep, waar de gouden bananenbomen aan de oever in de zachte wind wuifden. Hij stapte het water in, vol lotussen en waterlelies, en speelde er lang, als een olifant die vrij is. Hij klom eruit en blies uit alle macht op zijn schelp, en hij sloeg op zijn armen, zodat alle windstreken ervan galmden. Leeuwen die in de grotten sliepen, brulden, en de olifanten, bang van de leeuwen, trompetterden dat de hele berg ervan vol was.

In dat bananenwoud lag een aap te slapen. Hij werd wakker van het lawaai en rekte zich geeuwend uit. Hij sloeg met zijn staart, die rechtop stond als het vaandel van Indra, en het dreunde, en uit de monden van de grotten gaf de

berg het geluid terug. De toppen wankelden en brokkelden af, en het geluid van die staart ging boven het trompetteren van de olifanten uit.

Bhima ging door het bananenwoud op zoek naar waar het geluid vandaan kwam. Op een brede rotsplaat zag hij de vorst van de apen liggen. Hij was rossig en beweeglijk als de bliksem, en je kon hem nauwelijks aankijken. Zijn korte, dikke nek rustte op zijn schouders, zijn middel was smal, en zijn staart, met lange haren en aan het eind een beetje gebogen, stond omhoog. Hij had rode lippen, een koperkleurige tong, rode oren, beweeglijke wenkbrauwen en scherpe witte tanden. Tussen de gouden bananenbomen lag hij te gloeien, en met zijn lijf versperde hij het pad naar de wereld van de goden.

Bhima zag hem daar alleen liggen in het woud, liep snel op hem af en brulde, om hem wakker te maken. Alle dieren en vogels schrokken. De aap deed zijn honingkleurige ogen half open en keek hem aan, zonder schrik en zonder veel achting, alsof hij hem kende.

'Ik ben ziek, en ik sliep zo lekker,' zei hij. 'Waarom maak je me wakker? Jij hebt verstand, jij zou mededogen moeten hebben met wat leeft. Wij zijn als dier geboren, wij kennen de dharma niet. Mensen hebben verstand, zij hebben mededogen met de schepselen. Hoe kunnen verstandige mensen zoals jij dan wrede dingen doen, die je lichaam, je woorden en je geest vuil maken en de dharma doden? Jij kent de dharma niet, je hebt nooit bij de ouden gezeten. Met je kleine verstand roei je de dieren van het woud uit.

Zeg op, wie ben je, en wat kom je doen in dit woud, waar geen mens woont en waar niets menselijks is? Waar ga je vandaag heen? Verder kun je niet. Alleen de siddha's komen hier verder, want dit is het pad naar de wereld van de goden. Ik houd je tegen uit mededogen, en uit vriendschap. Je bent hier welkom. Eet van deze wortels en vruchten, en keer terug, als je naar me wilt luisteren. Ga niet voor niets dood.'

. . .

HOOFDSTUK ZEVENTIEN van *De wapens van de goden*, boek 4 van *De Mahabharata opnieuw verteld* door Jan de Vries. Dit hoofdstuk staat op mahabharata.nl/lezen/de-wapens-van-de-goden/de-geurige-lotus/, met de verhalen, de personages en de plaatsen erbij. Het volgende hoofdstuk, *Een tweede berg*, staat op mahabharata.nl/lezen/de-wapens-van-de-goden/een-tweede-berg/. Het hele boek is als PDF en EPUB te downloaden op mahabharata.nl/lezen/de-wapens-van-de-goden/. Nederlandse tekst © 2026 Jan de Vries; werkeditie, niet in de handel.